

METODELE DE DETERMINARE A DINAMICII PREȚURILOR ÎN ECONOMIA DE PIAȚĂ

Zinaida PISTOL,
lec. univ., Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract: Parce que les prix peuvent être utilisées consciemment et efficacement au mécanisme de l'économie de marché est nécessaire d'avoir un système d'information bien organisés statistiques. Sur la base des prix et des tarifs statistique des coûts par activité est la preuve statistique de ses méthodes de recherche de la dynamique des prix. Évaluer le niveau des prix est la première étape dans l'analyse statistique des prix. Niveau des prix est un indice de généralisation, qui caractérise l'évolution des prix sur un territoire pendant une certaine période. Le prix moyen s'aligner sur les prix individuels de biens dans un groupe. La pratique de l'utilisation de multiples détermination statistique des options prix moyen, à savoir: média simple chronologique; médias chronologique composé; média arithmétique; média harmonique.

Prețul este prima verigă care participă la procesul de reproducție și determină proporțiile acestui proces. Pentru ca prețurile să poată fi folosite în mod conștient și eficient în mecanismul economiei de piață este necesară existența unui sistem informațional statistic bine organizat. Sistemul statistic al prețurilor și tarifelor (SSPT) reprezintă un instrument de cunoaștere a nivelului, structurii și evoluției prețurilor care are menirea de a completa sistemul informațional economico-social existent. SSPT asigură urmărirea evoluției prețurilor pe anumite intervale de timp, verificarea modului în care acestea corespund cerințelor economiei de piață. [3]

La baza SSPT stă evidența statistică cu metodele sale de cercetare a dinamicii prețurilor. Un rol important în cadrul acestui sistem au, de asemenea, bugetele de familie, anchetele integrate în gospodării, cataloagele și listele de prețuri, actele normative în care sunt publicate prețurile sau limitele de prețuri și pe baza cărora au loc operațiunile de vânzare – cumpărare a mărfurilor, documentele de negociere a prețurilor libere, precum și documentele specifice din unități prin care se fundamentează prețurile la noile produse sau majorările de prețuri și, respectiv, se urmăresc costurile produselor etc. [4]

Un SSPT modern trebuie să asigure realizarea următoarelor obiective: [5]

- ✓ Cunoașterea nivelului, structurii, evoluției și tendinței prețurilor nominale, precum și a influențelor provenite din modificarea lor;
- ✓ Studiarea și analiza elementelor care au stat la baza fundamentării propunerilor de prețuri la produse noi, ori a modificării prețurilor la cele existente, în vederea luării măsurilor ce se impun în cazurile când rezultă diferențe sensibile;
- ✓ Obținerea și asigurarea la diferite verigi organizatorice a unui volum de informații privind nivelul, structura și evoluția prețurilor la principalele produse și servicii, informații necesare pentru adoptarea deciziilor corespunzătoare și pentru informarea sistematică a instituțiilor statale asupra mișcării prețurilor în economie;
- ✓ Realizarea unei serii de date privind dinamica și structura prețurilor la principalele produse și servicii în vederea elaborării unei prognoze de prețuri pe perioade scurte, medii sau lungi, precum și pentru recalcularea în prețuri comparabile a unor indicatori economici;
- ✓ Corelarea datelor și indicatorilor privind structura și evoluția prețurilor cu datele și indicatorii existenți, referitori la costuri, profit, accize, TVA și alte elemente de prețuri;
- ✓ Asigurarea unei evidențe unitare, care să răspundă obiectivelor urmărite prin SSPT și să permită prelucrarea automată a datelor.

Elementele principale al unui SSPT sunt următoarele: [2]

1. Indicii de prețuri care împreună cu indicii valorii și a volumului fizic alcătuiesc

- un sistem de indici ce permit analiza valorii producției și circulației mărfurilor în dinamică în funcție de modificarea cantității producției și a prețurilor ei,
2. Prețurile medii, privite comparativ pe mai mulți ani, caracterizează și ele dinamica prețurilor, dar spre deosebire de indici, ele exprimă o evoluție determinată atât de modificarea unor prețuri nominale, cât și de modificările în structura producției sau desfacerii mărfurilor,
  3. Prețurile curente, care sunt folosite la determinarea volumului valoric a unui șir de indicatori (PIB, PNB, VN) calculul cărora se bazează pe elementele de evidență tehnico-operativă, evidență statistică și contabilă,
  4. Prețurile constante ce sunt utilizate pentru asigurarea comparabilității în timp al indicatorilor menționați mai sus. Aceste prețuri reprezintă prețurile unui anumit an ales ca bază de comparare și utilizarea lor se extinde la o perioadă scurtă de timp (5-10 ani),
  5. Prețurile comparabile sunt prețurile practicate la stabilirea dinamicii indicatorilor valorici pe o perioadă mai mare și în care s-au practicat mai multe prețuri constante.

Evaluarea nivelului prețurilor este prima etapă în cadrul analizei statistice a prețurilor. Nivelul de prețuri reprezintă un indice generalizator, ce caracterizează evoluția prețurilor pe un teritoriu pentru o anumită perioadă. Deosebim nivel individual, mediu și general al prețurilor. [1]

Nivelul individual de preț este o mărime absolută și reprezintă cantitatea de bani achitată în schimbul unei unități de bun.

Nivelul mediu de preț reunește prețurile individuale în cadrul unui grup de mărfuri. Practica statistică utilizează mai multe variante de determinare a prețului mediu, și anume:

- ✓ media cronologică simplă;
- ✓ media cronologică compusă;
- ✓ media aritmetică;
- ✓ media armonică.

Media cronologică simplă se folosește atunci când între momentele înregistrării prețurilor este aceeași perioadă de timp, de exemplu nivelul prețurilor se înregistrează la începutul fiecărei luni.

Relația de calcul a mediei cronologice simple este:

$$P_{(med)} = \frac{\left(\frac{P_1}{2}\right) + P_2 + P_3 + \dots + \left(\frac{P_n}{2}\right)}{t - 1} \quad (1)$$

unde: P(med) – prețul mediu;
t – numărul lunilor în perioadă.

Exemplu: pentru carnea de pasăre, de la începutul anului 2011, la începutul fiecărei luni, au fost înregistrate următoarele niveluri de prețuri, pentru un kg: 1.01 – 21.50 lei; 1.02 – 19.65 lei; 1.03 – 19.30 lei; 1.04 – 20.50 lei; 1.05 – 19 lei; 1.06 – 20.10 lei.[6] Se cere de determinat prețul mediu pe jumătate de an, respectiv:

$$P_{(med)} = \frac{\left(\frac{21,50}{2}\right) + 19,65 + 19,30 + 20,50 + 19 + \left(\frac{20,10}{2}\right)}{6 - 1} = 19,85 \text{ (lei)}$$

Deci, după media cronologică simplă, prețul mediu a unui kg de carne de pasăre, de la începutul anului 2011 a constituit 19,85 lei.

Media cronologică compusă se folosește atunci când între momentele înregistrării

prețurilor nu este aceeași perioadă de timp. Relația de calcul a indicelui mediu cronologic este:

$$P_{(med)} = \frac{\sum(P_{(med)})I \times t_i}{\sum t_i} \quad (2)$$

unde: P(med)I – prețul mediu pe perioada I;
 t_i – numărul lunilor în perioada i.

Exemplu: pentru carnea de pasăre, de la începutul anului 2011, au fost înregistrate următoarele niveluri de prețuri, pentru un kg: la 1.01 – 21,50 lei; 1.02 – 19,65 lei; 1.04 – 20,50; 1.06 – 20,10 lei.[6] Se cere de determinat indicele mediu cronologic pe jumătate de an, respectiv:

$$P_{(med)} = \frac{\left(\frac{21,50 + 19,65}{2}\right) \times 1 + \left(\frac{19,65 + 20,50}{2}\right) \times 2 + \left(\frac{20,50 + 20,10}{2}\right) \times 2}{5} = 20,17 \text{ (lei)}$$

Conform calculelor mediei cronologice compuse prețul mediu (P(med))al unui kg de carne de pasăre de la începutul anului 2011 a constituit lei 20,17 lei.

Media aritmetică se folosește atunci când există date referitor la volumul fizic sau raportul procentual privind cantitatea mărfurilor realizate. Relația de calcul a mediei aritmetice este:

$$P_{(med)} = \frac{\sum(P \times Q)}{\sum Q} \quad (3)$$

unde: Q – cantitatea mărfurilor realizate exprimată în unități naturale de măsură (metri, kg, etc)

Exemplu: pentru I trimestru au fost înregistrate următoarele date privind realizarea cărnii de pasăre pe piață: [6]

Tabelul 1. Evoluția prețului și a volumului vânzărilor la carnea de pasăre (2009)

Denumirea indicatorilor	Ianuarie	Februarie	Martie
Preț mediu lunar pentru 1 kg. lei	18,50	18,10	18,45
Au fost realizate, t.	1850	1610	1660

Sursa:elaborat de autor în baza BNS

Se cere de determinat media aritmetică a prețului pentru I trimestru, respectiv:

$$P_{(med)} = \frac{(18,50 \times 1850 + 18,10 \times 1610 + 18,45 \times 1660)}{1850 + 1610 + 1660} = 18,36 \text{ (lei)}$$

Media armonică se folosește atunci când se duce evidența volumului vânzărilor corespunzător diferitor niveluri de prețuri. Relația de calcul este:

$$P_{(med)} = \frac{\sum(P \times Q)}{\sum\left(\frac{P \times Q}{P}\right)} \quad (4)$$

Exemplu: în luna septembrie pe trei piețe ale orașului N au fost înregistrate următoarele date referitor la realizarea cărnii de pasăre:

Tabelul 2. Evoluția prețului și a volumului vânzărilor la carnea de pasăre pe trei piețe

Nr. de piețe	Volumul vânzărilor, kg	Prețul pentru 1 kg, lei
Piața 1	1900	18,50
Piața 2	2100	22
Piața 3	2200	20,65

Se cere de determinat prețul mediu la 1 kg. de carne de pasăre după media armonică, respectiv:

$$P_{(med)} = \frac{1900 + 2100 + 2200}{\frac{1900}{18,50} + \frac{2100}{22} + \frac{2200}{20,65}} = 19,10 \text{ (lei)}$$

Deci, conform mediei armonice prețul mediu de realizare a unui kg de carne de pasăre este de 19,10 lei.

Nivelul general al prețurilor reunește nivelurile prețurilor (tarifelor) anumitor produse (servicii) în cadrul coșului minim de consum. [5]

Concluzii

Sistemul statistic al prețurilor și tarifelor (SSPT) se utilizează pentru ca prețurile să fie folosite conștient și eficient în mecanismul economiei de piață este necesară existența unui sistem informațional statistic bine organizat. SSPT reprezintă instrumentul de cunoaștere a nivelului, structurii și evoluției lor care are menirea de a completa sistemul informațional economico-social existent. Deasemenea SSPT asigură urmărirea evoluției prețurilor pe anumite intervale de timp, verificarea modului în care acestea corespund cerințelor economiei de piață. La baza lui stă evidența statistică cu metodele sale de cercetare a dinamicii prețurilor.

Nivelul de prețuri reprezintă un indice generalizator, ce caracterizează evoluția prețurilor pe un teritoriu pentru o anumită perioadă. Se deosebesc: nivel individual, mediu și general al prețurilor.

Nivelul individual de preț este o mărime absolută și reprezintă cantitatea de bani achitată în schimbul unei unități de bun.

Nivelul mediu de preț reunește prețurile individuale în cadrul unui grup de mărfuri. Practica statistică utilizează mai multe variante de determinare a prețului mediu, și anume: media cronologică compusă; media aritmetică; media armonică.

Nivelul general al prețurilor reunește nivelurile prețurilor (tarifelor) anumitor produse (servicii) în cadrul coșului minim de consum.

Bibliografie:

1. Fiscalitate și prețuri în economia de piață, Alexandru Felicia, Editura economică, București, 2002;
2. Performanța firmei, Bogdan-Constantin Andronic, ed. Polirom, Iași, 2000;
3. Prețuri, echilibru concurențial și bunăstare socială, Moșteanu Tatiana, Editura economică, București, 2001;
4. Prețuri și tarife, Toader Gherasim, Mihail Carauș, Tipografia Centrală, Chișinău, 1998;
5. Prețuri, Viorel Beju, Editura economică, București, 2000.
6. www.statistica.md